

Ett viktigt val

TCO:s plattform för valet till
Europaparlamentet 2024

Vilket Europa vill vi ha?

Den 9 juni är det val till Europaparlamentet! Det är ett viktigt val eftersom parlamentet, tillsammans med ministerrådet, stiftar lagar och lägger fast politik som har stor betydelse för hur Sverige och resten av Europa utvecklas.

Vi lever i en snabbt föränderlig och allt osäkrare värld. Kriget i Ukraina påminner oss om att fred i Europa inte kan tas för given och erinrar oss om att EU började som ett fredsprojekt. Men idag är EU så mycket mer. I dessa tider är det därför viktigare än någonsin för EU att hålla ihop och hålla fast vid sina grundläggande värden om demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, både nu och i en framtida utvidgad Union.

EU är en ekonomisk och politisk värdegemenskap som Sverige är en integrerad del av. Ett välfungerade och konkurrenskraftigt EU gynnar Sverige både ekonomiskt och politiskt. Samtidigt behöver den inre marknaden i Europa vara rättvis och bygga på goda arbetsvillkor för alla arbetstagare, där också vikten av en god arbetsmiljö ingår.

EU behöver även fortsättningsvis vara en gemensam kraft som bidrar till en positiv samhällsutveckling i Europa och globalt, såväl ekonomiskt, som socialt och miljömässigt. Det är viktigt att skapa stöd och incitament på EU-nivå för att underlätta omställningen till en grönare och mer digitalt konkurrenskraftig ekonomi, för att vi ska kunna hantera de utmaningar som EU står inför.

En stark ekonomi och hög konkurrenskraft behöver gå hand i hand med schysta villkor och ett robust socialt skydd. Samtidigt kräver en god ekonomisk utveckling också en fungerande välfärd där medborgarna känner tillit till välfungerande offentliga tjänster som vård, skola och omsorg. Här spelar den europeiska pelaren för sociala rättigheter en viktig roll som politisk kompass eftersom den kan bidra till att främja en hållbar och inkluderande utveckling i EU. Inom flera av de områden som omfattas av den sociala pelaren, har EU dock begränsad rätt att stifta lagar. Därför är det viktigt att medlemsländerna och arbetsmarknadens parter tar sitt ansvar för ett socialt Europa.

Klimatutmaningarna är gränsöverskridande till sin karaktär. Som global aktör spelar EU en avgörande roll i kampen mot klimatförändringarna. Under den senaste mandatperioden har unionen visat på handlingskraft genom förverkligandet av sina ambitioner på klimatområdet, bland annat genom den gröna given, EU:s klimatlag och Fit for 55-paketet. Inför kommande

mandatperiod är det viktigt att EU behåller ledartröjan. En ledande position i kampen mot klimatförändringar kan också skapa konkurrensfördelar. För att omställningen ska bli rättvis, behöver arbetsmarknadens parter involveras i större utsträckning, vilket också är ett av huvudbudskapen i ILO:s riktlinjer för en rättvis omställning. Studier visar också att samhällen blir bättre på att hantera omställning när löntagare och arbetsgivare gemensamt hittar lösningar, till exempel genom kollektivavtal. Det finns därför ett behov av att parternas kapacitet, delaktighet och kollektivavtalens täckningsgrad stärks i de medlemsländer där det behövs, samtidigt som välfungerande partsmodeller värnas.

Vi står inför en rad stora och viktiga frågor där sammansättningen i EU-parlamentet får betydelse för hur framtiden i Sverige och övriga EU utvecklas. Att rösta den 9 juni spelar roll!

TCO:s prioriterade frågor under den kommande mandatperioden

Stå upp för de demokratiska principerna och värna respekten för mänskliga rättigheter

EU är ett fredsprojekt som vilar på respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska principer. Men för att leva upp till och säkerställa dessa principer behöver EU vässa sin politik, både inom och utanför Europa. Detta är också avgörande för att säkra medborgarnas stöd, såväl i dagens EU som i en utvidgad Union.

TCO ser med oro på att demokratin och respekten för de grundläggande värdena har försämrats både globalt och i EU. Det blir därför allt viktigare att vi både på europeisk och nationell nivå står upp för rättsstatens principer, yttrandefriheten och demokratin, som icke kompromissbara värden. Till EU:s grundläggande värden hör även jämställdhet mellan kvinnor och män som behöver förbättras ytterligare i medlemsländerna.

Antidemokratiska och populistiska krafter har vuxit sig starkare i flera medlemsländer. Undersökningar visar på [ökad rasism och intolerans](#) samt en försämring av [press- och yttrandefriheten](#). [Forskare har dessutom slagit fast att vissa medlemsländer inte längre kan betraktas som demokratier](#). Trots ljusglimtar har rättsstatsprincipen och respekten för grundläggande värden försämrats avsevärt under de senaste åren. EU-kommissionen har till exempel inlett ett särskilt förfarande mot både Polen och Ungern

eftersom man anser att dessa länder har brutit mot EU:s grundläggande värden (ett så kallat artikel 7-förfarande).

Förfarandet är den mest kraftfulla åtgärden som kan användas och det kan leda till att medlemslandet förlorar sin rösträtt och rätten att delta i EU:s beslutsfattande. Eftersom förfarandet kräver enhällighet bland medlemsländerna och Polen och Ungern har blockerat processen hittills, behöver förfarandet reformeras.

Vi kan även se en [oroväckande tillbakagång](#) när det gäller fackliga rättigheter såsom rätten att strejka och rätten att teckna kollektivavtal, både i Europa och globalt. Här kan och måste EU skapa förändring genom att ställa tydliga krav på demokrati och fackliga rättigheter inom Unionen men även gentemot tredje länder, t. ex. genom sina frihandels- och partnerskapsavtal.

För TCO är det viktigt att grundläggande rättigheter för arbetstagarna inte underordnas företagets friheter på EU:s inre marknad, eller i handelsrelationer med tredje länder. Vi behöver även säkerställa, att aktörerna på EU:s inre marknad tar ansvar för mänskliga och fackliga rättigheter globalt. För närvarande uppskattas cirka 30 miljoner människor utsättas för tvångsarbete i världen.

TCO vill att

- EU håller fast och vid behov reformerar det så kallade artikel 7-förfarandet. Utbetalning av samtliga EU-medel bör kopplas till efterlevnaden av EU-fördragen och rättsstatsprincipen. Principen bör dessutom gälla samtligt EU-stöd, inklusive fonderna för regional utveckling och sammanhållning, vilket bör förankras i den kommande långtidsbudgeten för 2028–2034.
- Fackliga rättigheter inklusive rätten att strejka värnas på den inre marknaden. Vid konflikt mellan arbetstagar- och inre marknadsintressen bör fackliga rättigheter ha företräde och får aldrig ses som handelshinder.
- Samtliga frihandels- och partnerskapsavtal som EU har med tredje länder innehåller tydliga krav på demokrati, goda arbetsvillkor, klimatomställning och respekt för ILO:s kärnkonventioner.
- EU tar krafttag mot tvångsarbete och slutför förhandlingarna om direktivet som förbjuder produkter som tillverkats med hjälp av tvångsarbete.

Stärk den sociala dialogen för en kraftfull klimatpolitik och grön omställning

Den ökande globaliseringen och digitaliseringen har lett till att våra samhällen förändras i allt snabbare takt. Samtidigt behöver vi klara klimatomställningen, som är helt avgörande för Europas konkurrenskraft och vår framtida välfärd.

Hela Europa står inför både utmaningar och möjligheter när nya krav ställs på både arbetskraften och företagen inom den privata sektorn men även på aktörerna inom den offentliga sektorn.

Att människor känner sig trygga i förändringen är en förutsättning om vi ska lyckas skapa framtidstro och acceptans för en lyckad omställning. Möjlighet till sysselsättning, bra arbetsvillkor, social trygghet, goda utbildningsmöjligheter och ett starkt arbetstagarinflytande är en nyckel för att få med arbetstagarna på den digitala och gröna omställningen.

De övergripande EU-målen som samtliga medlemsländer har åtagit sig att uppnå måste också verkställas, inte minst målet att 60 % av alla vuxna ska delta i utbildning varje år. Medlemsländerna behöver se till att det finns fungerande omställningssystem på plats, vid behov med stöd från EU.

I detta arbete behöver arbetsmarknadens parter ha en viktig roll. Därför är en välfungerande social dialog avgörande i omställningsarbetet och kollektivavtal är ett starkt och flexibelt verktyg för att bidra med konkreta lösningar. Samtidigt är det helt grundläggande att partsautonomin respekteras fullt ut och att fack och arbetsgivare ges möjlighet och utrymme att teckna branschpassade kollektivavtal.

EU behöver öka sina insatser för att stärka partssamverkan där det behövs, både resursmässigt och politiskt. Den kommande EU-budgeten behöver spegla arbetsmarknadens parter unika roll i EU-samarbetet och innehålla tillgängliga och tillräckliga medel för uppbyggnad och utveckling av starka, oberoende och effektiva system för social dialog och partssamverkan i de EU-länder där behov finns. Detta inbegriper stöd till facklig organisering.

Det är också viktigt att rekommendationen från juni i fjol om den sociala dialogen verkställs. EU och medlemsländerna behöver stödja fack och arbetsgivare där det behövs. För detta ändamål bör bland annat den europeiska planeringsterminen utvecklas vidare.

TCO vill att

- Den sociala dialogen i EU stärks där det behövs, både finansiellt och politiskt. Detta är viktigt att uppmärksamma inför förhandlingarna om den kommande långtidsbudgeten för 2028–2034.
- Förutsättningar för att teckna kollektivavtal säkras och stärks i hela EU. Det är också viktigt att lämna utrymme för reglering i kollektivavtal och att inte begränsa parternas förhandlingsfrihet.
- Den sociala dialogen stärks på företags- och arbetsplatsnivå. TCO välkomnar lagförslag om förbättrade möjligheter för information och samråd i transnationella bolag genom en revidering av direktivet om Europeiska företagsråd som väntas under 2024.
- EU håller kursen avseende den gröna omställningen och står fast vid den inslagna vägen såsom den gröna given, EU:s klimatlag och fit for 55-paketet. Det är viktigt att klimatmålet för 2040 blir ambitiöst och i linje med EU:s mål om klimatneutralitet 2050 och Parisavtalet.
- Den gröna given kompletteras med en rådsrekommendation till medlemsländerna med utgångspunkt i [ILO:s riktlinjer för en rättvis omställning](#)

Säkerställ goda arbetsvillkor på den inre marknaden

Den inre marknaden är en bärande del av EU-samarbetet och bidrar till bättre förutsättningar för jobbskapande tillväxt och konkurrenskraft, och till att den gröna och digitala omställningen kan bli verklighet. En väl fungerande inre marknad är mycket viktig för Sverige eftersom hälften av Sveriges BNP kommer från export och nästan 70% av all svensk export går till den inre marknaden.

Sveriges ekonomi är även beroende av arbetstagare från övriga EU-länder, precis som svenska arbetstagare kan behöva flytta inom EU för att arbeta eller studera. Samtidigt behöver den inre marknaden bygga på goda arbetsvillkor, både för att säkerställa ett bra och hållbart arbetsliv och för att motverka osund och snedvriden konkurrens. Goda villkor bygger också på tillräcklig bemanning. Där det råder brist på utbildad personal, måste vi inom EU ta ett gemensamt ansvar för att främja den framtida

kompetensförsörjningen. I detta avseende är det viktigt att ta tillvara invandrarernas kompetens och säkerställa likabehandling mellan olika yrkesgrupper.

Den europeiska pelaren för sociala rättigheter utgör en viktig politisk kompass i utvecklingen av Europa och visar på behovet av att ekonomisk politik och sociala hänsyn måste gå hand i hand. Med social dialog som ett av de viktigaste medlen kan målsättningarna i pelaren bidra till stärkt konkurrenskraft, bättre levnadsvillkor, bättre social trygghet, hög standard på offentliga tjänster samt fler och bättre jobb.

När EU-lagstiftning på det socialpolitiska området är motiverad ska den leda till bättre villkor och skydd, samtidigt som nationella arbetsmarknadsmodeller respekteras och utrymme lämnas för partsgemensamma lösningar genom kollektivavtal.

Det är viktigt att EU slår vakt om en god arbetsmiljö, såväl den fysiska som den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Hälften av arbetstagarna i EU anser att stress är vanligt på deras arbetsplats samtidigt som stress och press bidrar till ungefär hälften av alla förlorade arbetsdagar i EU. Kostnaderna för en dålig arbetsmiljö är enorma, för arbetstagarna själva men också för arbetsgivarna och skattebetalarna som betalar enorma summor varje år bland annat i produktivitetsförlust, sjukskrivningar och inkomstbortfall.

Ökad jämställdhet är en rättvisefråga men också nyckeln till en ökad konkurrenskraft och bättre fungerande arbetsmarknader i EU. Den kvinnliga sysselsättningsgraden i EU bör öka ytterligare och all form av diskriminering på grund av kön måste motverkas. EU bör fortsätta med att sätta upp ambitiösa mål och stimulera medlemsländer till reformer, främst genom den europeiska planeringsterminen till exempel vad gäller utbyggd äldre- och barnomsorg. Arbetet med ett jämställt EU måste följas upp när den nuvarande jämställdhetsstrategin löper ut 2027.

Regelförenkling och mindre byråkrati inom EU är i grunden en positiv målsättning. Det pågående arbetet kring regelförenkling får dock inte ske på arbetstagarnas bekostnad. Till exempel ska alla arbetstagare inom EU, även de som arbetar hos mindre arbetsgivare, ha rätt till en god arbetsmiljö och inte undantas från EU-reglerna.

Slutligen vill TCO påminna om att den ekonomiska och sociala samordningen av medlemsländernas politik, inom den europeiska planeringsterminen, den sociala resultattavlan inbegripet, kan vara ett effektivt verktyg för att skapa positiv förändring i medlemsländerna, särskilt i frågor där EU-lagstiftning inte är det

mest ändamålsenliga sättet att uppnå goda resultat. Här är det också viktigt att arbetsmarknadens parter ges möjlighet att på ett meningsfullt sätt bidra med kunskap och konstruktiva förslag.

TCO vill att

- EU-lagstiftningen inom arbetsmarknadsområdet måste respektera partsautonomin och lämna utrymme för lösningar genom kollektivavtal.
- De snabbt växande psykosociala och organisatoriska arbetsmiljöproblemen behöver uppmärksammas på EU-nivå. På längre sikt behöver EU även förnya sin arbetsmiljöstrategi som löper ut 2027.
- Frågan om integritet i arbetslivet behöver värnas och uppmärksammas i all relevant EU-lagstiftning, exempelvis när det gäller algoritmisk arbetsledning eller distansarbete och rätten att koppla ned.
- Regelförenkling får aldrig ske på arbetstagarnas bekostnad. Alla ska ha rätt till en god arbetsmiljö oavsett arbetsplatsens storlek.
- Planeringsterminen och dess sociala resultattavlan bör användas mer strategiskt i frågor där lagstiftning inte behövs eller där EU saknar lagstiftningskompetens såsom när det gäller jämställdhets- eller utbildningsområdet.
- Medlemsländerna förverkligar de reviderade och mer ambitiösa målen för barnomsorg, de så kallade Barcelonamålen. Bland annat ska 50 % av barnen i EU som är under 3 år delta i förskoleverksamhet eller barnomsorg senast 2030.